

АЛЕКСЄЄНКО-ЛЕМОВСЬКА Людмила – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри туризму та освітнього менеджменту, Міжнародний європейський університет, пр. Академіка Глушкова, 42В, м. Київ, 03187, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5391-0719>

Scopus-Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217106530>

Researcher ID: <https://publons.com/wos-op/researcher/2002794/liudmyla-aleksieienko-lemovska/>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/46.1>

Бібліографічний опис статті: Алексєєнко-Лемовська, Л. (2022). Педагогічні умови розвитку методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. № 14(46), 9–17. doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/46.1>

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядається методична компетентність як одна з важливих складових професійної діяльності вихователів закладів дошкільної освіти. Підвищення рівня сформованості даної компетентності передбачає розробку та впровадження педагогічної моделі розвитку методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. Зазначено, що розробка дійсно ефективної педагогічної моделі вимагає вивчення реального рівня сформованості методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. Виокремлено дві групи педагогічних умов розвитку методичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти в процесі його педагогічної діяльності: організаційні: створення стимульованого середовища, яке містить інформаційний простір, матеріально-технічне забезпечення, спрямовані на оволодіння педагогами сучасними освітніми технологіями; здійснення диференційованого цілісного методичного супроводу професійної діяльності вихователя; структурування процесу підвищення кваліфікації педагогів відповідно до вихідного рівня їхньої компетентності через створення індивідуального маршруту, участі в мережевих спільнотах, підсилення ролі моніторингу ефективності підвищення кваліфікації працівників освіти; особистісні: розвиток ціннісного ставлення до педагогічної діяльності на основі інтеграції особистісної позиції вихователя і наявних у нього загальнокультурних, психолого-педагогічних, методологічних і методичних знань, актуалізації його індивідуального досвіду; включення вихователя в активну творчу взаємодію в системах «вихователь – дитина», «вихователь – вихователь», «вихователь – вихователь-методист (або інша особа, яка здійснює супровід методичної діяльності в закладі дошкільної освіти)», «вихователь-батьки» на основі «суб'єкт-суб'єктних» відносин; рефлексія педагогічних дій на різних етапах діяльності (самоаналіз і самооцінка). Передбачається, що визначені педагогічні умови у сукупності впливають на трансформацію освітнього середовища, удосконалення цього напрямку забезпечує результативність процесу розвитку методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Ключові слова: методична компетентність, педагогічні умови, заклад дошкільної освіти.

ALEKSIEIENKO-LEMOVSKA Liudmyla – Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Tourism and Educational Technologies, International European University, Akademik Glushkov ave., 42B, Kyiv, 03187, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/46.1>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5391-0719>

Scopus-Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217106530>

Researcher ID: <https://publons.com/wos-op/researcher/2002794/liudmyla-aleksieienko-lemovska/>

To cite this article: Aleksieienko-Lemovska L. (2022). Pedagogical conditions for methodological competence development of teachers of preschool education. [Pedagogical conditions for methodological competence development of teachers of preschool education]. *Human Studies. Series of Pedagogy*, № 14(46), 9–17. doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/46.1>

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR METHODOLOGICAL COMPETENCE DEVELOPMENT OF TEACHERS OF PRESCHOOL EDUCATION

Summary. *The article deals with competence as one of the important components of educators' professional activity. The increase of formation's level of the present competence involves the development and implementation of a pedagogical model for development of the instructors' methodical competence. It has been specified that the development of a truly efficient pedagogical model required the study of the true formedness level of educators' methodical competence. Two groups of pedagogical conditions were distinguished for the development of methodical competence of the educator in the course of his pedagogical activity: organizational: creation of a stimulated environment, containing a mass media sphere, supply of materials and machinery, aimed at the mastering of modern educational technology by educators; implementation of differentiated complete methodological support of the educator's professional activity; structuring of the process for skill enhancement by the school teachers, established subject to compliance with the initial level of their competence, by means of creating an individual route, participation in online communities, strengthening the role of efficiency monitoring during the skill enhancement of educators; personal: development of a value-based attitude towards the pedagogical activity, established on grounds of integrating the educator's personal position and his own general cultural psychological-and-pedagogical, methodological and methodical attainments, actualization of his individual experience; inclusion of an educator into active creative interaction within the systems "educator – child", "educator – educator", "educator – educator-methodologist (or another person providing support of methodical activity in the educational institution)", "educator-parents" on grounds of "subject-subject" relations; self-reflection of pedagogical actions at different stages of activity (self-analysis and self-evaluation). The determined pedagogical conditions are expected to represent an aggregate of educational and material-and-dimensional environment, as one of the pedagogical system's components; the mentioned environment influences personal and procedural aspects of the system, ensures its efficient functioning and amplification.*

Key words: *methodical competence, pedagogical conditions, pre-school institution.*

Вступ. Роль педагога в сучасному світі змінюється, розширюється коло його особистої відповідальності. Сучасному педагогу необхідно вміти: працювати в команді, спільно планувати освітню діяльність, працювати у віртуальному середовищі та відкритому освітньому просторі, відстежувати та направляти розвиток індивідуальних успіхів дітей, організовувати проектну діяльність і брати участь в проектах, надавати професійні консультації батькам, інтегрувати дітей з особливими освітніми потребами. Педагогу необхідно вміти організувати діяльність дітей в інноваційному освітньому середовищі. В рамках сучасної освітньої парадигми мета освіти – розвиток особистості, розкриття та розвиток її задатків.

Сьогодні однією з найбільш актуальних проблем освіти є формування компетентності. Ідея компетентнісного підходу дозволяє відповісти на запитання про необхідний особистості результат освіти в контексті професійної підготовки та навчання впродовж життя (Skrinjarić, 2022). Саме компетентнісний підхід спрямований на оновлення сучасної

системи освіти, визначає об'єктивні вимоги до розвитку системи забезпечення якості освіти. Як зазначає А. Богуш (2022), «нормативними показниками якості освіти виступають, зокрема, набуті компетенцій і компетентності» (с. 8).

Методична компетентність – одна з важливих складових професійної діяльності вихователів закладів дошкільної освіти. Підвищення рівня сформованості даної компетентності передбачає розробку та впровадження педагогічної моделі розвитку методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти, визначення педагогічних умов розвитку даної компетентності, методів та форм організації професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Результати сучасних досліджень свідчать про те, що компетентнісний підхід розглядається як спосіб консолідації різних підходів до перевірки якості педагога для визначення професійної поведінки та результатів; є основною умовою успішної педагогічної діяльності та високоякісної педагогічної освіти, що сприяє розвитку здорових професійних компетенцій (Kunter, Klusmann, Baumert & Richter, 2013, p. 805).

Вчені пропонують різні трактування компетентнісного підходу. Ю. Панфілов та Б. Фурманець (2017) стверджують, що «компетентнісний підхід в освіті має здолати певну відірваність освіти від потреб суспільства, дасть змогу підготувати ініціативних, самостійних і відповідальних членів суспільства, які будуть здатні вирішувати професійні завдання і відповідати за їх наслідки» (с. 65). Поняття професійної компетентності педагога виражає єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності і характеризує його професіоналізм, у зв'язку з чим професійна компетентність визначається рівнем прояву професійної готовності до реалізації професійної діяльності (Sharma, Peeters & Bushati, 2018). О. Фесенко (2015) розглядає сутність феномену «професійна компетентність» як здатність розв'язувати проблемні ситуації, що виникають у педагогічній діяльності за рахунок теоретичної та практичної готовності педагога до здійснення педагогічної діяльності; широкий спектр складових професійної компетентності розділяється на універсальні та спеціальні (с. 132).

В структурі професійно-педагогічної компетентності вихователя провідна роль належить методичній компетентності, оскільки її сформованість дозволяє вирішувати професійні завдання в процесі реалізації цілей освіти (Алексєєнко-Лемовська, 2018). Сучасні науковці досліджують методичну компетентність як основу успішної педагогічної діяльності в сучасних умовах організації освітнього процесу, а складові змісту методичної компетентності пов'язують з формуванням відповідних здібностей, готовністю постійно вчитися і вдосконалювати свою майстерність. С. Толочко (2020) визначає методичну компетентність як складову науково-методичної компетентності, що включає такі компоненти, як: когнітивний, особистісно-рефлексивний, операційно-діяльнісний, інформаційно-технологічний та самоосвітній (с. 49). На думку О. Набоки та М. Демченко (2017), «методична компетентність вихователя включає в себе знання, уміння та навички, які забезпечують організацію навчально-виховної роботи в ДНЗ, контроль та оцінку власної діяльності» (с. 47). Ю. Сирова (2018) розкриває поняття «методична компетентність вихователя ЗДО» як комплекс професійних якостей педагога, що забезпечує ефективну навчально-виховну діяльність в закладі освіти (с. 164). Результати

дослідження проблеми розвитку методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти дозволили встановити, що удосконалення цього напрямку залежить від сукупності педагогічних умов.

Існує декілька позицій щодо визначення дефініції «педагогічні умови». Науковці розглядають їх як дієвий елемент педагогічної системи, сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених заходів, спрямованих на досягнення конкретної педагогічної мети (Марусинець, 2015); виокремлюють як обставини, що забезпечують функціонування процесу, що вимагає організації та упорядкування (Дурманенко, 2012). Інші дослідники наголошують на тому, що термін «педагогічні умови» стосується всіх складників навчального, виховного та розвивального процесу: мети, завдань, змісту, форм, принципів, методів, засобів (Литвин & Мацейко, 2013). Це поняття використовується щодо цілісного освітнього процесу під час характеристики педагогічної системи або її складників. Педагогічні умови, на переконання дослідників, є спеціально створеними в освітньому процесі задля підвищення його ефективності та результативності або втілення інновацій.

Мета статті: визначити педагогічні умови розвитку методичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти в процесі його педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У ході дослідження визначено дві групи педагогічних умов розвитку методичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти в процесі його педагогічної діяльності: **організаційні:** створення стимульного середовища, яке містить інформаційний простір, матеріально-технічне забезпечення, спрямовані на оволодіння педагогами сучасними освітніми технологіями; здійснення диференційованого цілісного методичного супроводу професійної діяльності вихователя; структурування процесу підвищення кваліфікації педагогів відповідно до вихідного рівня їхньої компетентності через створення індивідуального маршруту, участі в мережевих спільнотах, підсилення ролі моніторингу ефективності підвищення кваліфікації працівників освіти; **особистісні:** розвиток ціннісного ставлення до педагогічної діяльності на основі інтеграції особистісної позиції вихователя і наявних у нього загальнокультурних, психолого-педагогічних, методологічних і методичних знань, актуалізації його індивідуального

досвіду; включення вихователя в активну творчу взаємодію в системах «вихователь – дитина», «вихователь – вихователь», «вихователь – вихователь-методист (або інша особа, яка здійснює супровід методичної діяльності в закладі дошкільної освіти)», «вихователь-батьки» на основі «суб'єкт-суб'єктних» відносин; рефлексія педагогічних дій на різних етапах діяльності (самоаналіз і самооцінка).

Розглянемо *організаційні педагогічні умови* детальніше.

Перша умова – створення стимульного середовища, яке містить інформаційно-методичний простір, матеріально-технічне забезпечення, спрямовані на оволодіння педагогами сучасними освітніми технологіями.

Стимульне середовище складається з об'єктового простору, створеного в освітньому закладі, що являють собою збуджувальну причину, поштовх, що призводять вихователя в стан зацікавленості в процесі вдосконалення власної методичної компетенції і прагнення до творчого зростання. Стимул – збудження активності ззовні. Він стає дієвим лише у випадку, коли перетворюється на внутрішній мотив. Стимулювання – це міра зовнішньої підтримки, завдяки якій здійснюється вплив на активність людини.

Існує пряма залежність успішної професійної діяльності вихователів від безперервного оновлення і розвитку науково-методичних знань і вмінь педагога, отриманих на основі аналізу не тільки власної діяльності, але й діяльності інших людей. Оволодіння професійними навичками сприяє самореалізації особистості шляхом активної взаємодії із зовнішнім середовищем (Bakhmat, Dudka & Liubarets, 2018).

Інформаційне середовище спрямовується на вимірювання освітнього процесу закладу освіти, що має складну інфраструктуру, яка включає: технічні та технологічні засоби Інтернет, комп'ютерні та телекомунікаційні технології й засоби мультимедіа; людські ресурси, залучені в систему освіти, у процесі інформатизації освіти; систему відносин у співтоваристві фахівців, що працюють в освіті, з опорою на засоби нових інформаційних технологій та Інтернету. Розширення інформаційного простору в закладі дошкільної освіти сприяє значному збільшенню горизонтів наукового пошуку, забезпечує економію часу для виконання такого пошуку, а також позначається на якості науково-методичної інформації.

Розширення інформаційного простору

закладу дошкільної освіти не зводиться тільки до використання технічних і технологічних засобів Інтернету. Крім них, важливе місце приділяється таким організаційно-педагогічним заходам розширення інформаційного простору, як: створення електронної бібліотеки, проведення науково-інформаційних заходів, участь педагогів у науково-практичних конференціях, обмін досвідом, формування інформаційних фондів тощо. Матеріально-технічне забезпечення закладу дошкільної освіти сприяє функціонуванню інформаційного простору засобами інформаційно-комунікаційних технологій (використання тестових і тренувальних програм, віртуальних карт і практикумів). Створене стимульне середовище підводить вихователя закладу дошкільної освіти до необхідності використання в освітньому процесі сучасних освітніх технологій (технології критичного мислення, проектної технології, технології проектного діалогу). При створенні стимульного середовища необхідно враховувати правила стимулювання: діяти відповідно з бажаннями педагогів, професійно-педагогічну ідентифікацію між особистісними і професійними цінностями, нормами; враховувати інтереси і схильності педагогів, педагогічний досвід і вміння. Щоб досягти високих результатів, педагогу закладу дошкільної освіти необхідно вдосконалювати власну методичну компетентність.

Друга умова – здійснення диференційованого цілісного методичного супроводу професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти.

Методичний супровід – це процес цілеспрямованих заходів для надання всебічної допомоги вихователю у вирішенні індивідуальних завдань та реалізації функціонального змісту, що сприяють розвитку його трудових умінь; усвідомлення педагогом важливості цієї проблеми; успішна реалізація накопичених знань, методичних рекомендацій у своїй роботі та активна участь кожного педагога в плануванні, розробленні та реалізації інноваційних проектів. Ефективність методичного супроводу та використання інноваційних технологій виявляється не тільки у високій кваліфікації педагога, у вмінні вирішувати педагогічні завдання, насамперед, у підвищенні якості освітнього процесу з дітьми (Басюк & Коваленко, 2021).

Безперервну систему методичного супроводу характеризують такі принципи, як: гласність відносин; поглиблення сфери

самосвідомості педагога; перевага гуманістичних, педагогічних цінностей; активізації суб'єкт-суб'єктної взаємодії, безперервності супроводу; впровадження маршруту індивідуальної педагогічної діяльності. Спираючись на вищезазначені принципи, можна зробити висновок, що організація методичного супроводу – це керований процес, що розвиває і розвивається, результатом якого стає вихователь закладу дошкільної освіти достатнього рівня компетентності.

Систематичність розвитку методичних знань, умінь вихователів забезпечується спеціально створеною інфраструктурою, що здійснює комплексний методичний супровід професійної діяльності. Системоутворювальним елементом такої інфраструктури має стати методичне об'єднання, зорієнтоване на здійснення методичної, інноваційної, дослідно-експериментальної та навчально-виховної роботи закладу дошкільної освіти.

Основними формами науково-методичної діяльності методичного об'єднання є відкриті заняття, заходи і майстер-класи, участь у професійних і творчих конкурсах, творчі звіти, розроблення методичних продуктів, підготовка публікацій, участь у конференціях, педагогічних читаннях, методологічних семінарах і круглих столах тощо. У результаті реалізації зазначених форм діяльності методичне об'єднання сприяє формуванню та розвитку необхідних професійних компетенцій: методичної, діагностичної, проектувальної, організаційно-діяльнісної, комунікативної, контрольної-оціночної, аналітичної, прогностичної компетенції; прищеплює «смак» до інноваційної, дослідницької, експериментальної та наукової діяльності, поглиблює узагальнені знання у сфері загальної педагогіки, дидактики, психології, культурології, методології, філософії освіти.

За допомогою системи диференційованого цілісного методичного супроводу професійної діяльності вихователів можна змінювати внутрішнє методичне середовище закладу дошкільної освіти, переміщаючи її до сфери наукових і методичних інновацій.

Третя умова – структурування процесу підвищення кваліфікації педагогів закладів дошкільної освіти відповідно до вихідного рівня їхньої компетентності через створення індивідуального маршруту, участі в мережевих спільнотах, підсилення ролі моніторингу ефективності підвищення кваліфікації працівників системи дошкільної освіти.

Підвищення кваліфікації – вид

професійного навчання працівників, що має за мету підвищення рівня їхніх теоретичних знань, вдосконалення практичних навичок і вмінь; вид додаткової професійної освіти, оновлення та поглиблення здобутих раніше професійних знань, вдосконалення ділових якостей працівників, задоволення їхніх освітніх потреб, пов'язаних із професійною діяльністю.

Проблема підвищення кваліфікації розглядається науковцями в різних аспектах: вплив системи підвищення кваліфікації на психологічну перебудову кадрів; формування професійної компетентності; робота з педагогічними кадрами; досвід підвищення кваліфікації педагогів й нові тенденції її розвитку. Значна увага приділяється імплементації в національну систему післядипломної педагогічної освіти кращого світового досвіду науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогів (Жорова, 2019).

В сучасних освітніх умовах система підвищення кваліфікації покликана не тільки оновлювати знання слухачів, але й, перш за все, ліквідувати розрив між раніше одержаною професійною підготовкою та новими вимогами, перебудувати застарілі стереотипи, менталітети і штампи, переоцінити набутий досвід, допомогти здійснити професійну самодіагностику і на цьому фоні стимулювати мотивацію до подальшого саморозвитку.

Розглянемо *особистісні педагогічні умови* розвитку методичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти в процесі педагогічної діяльності.

Перша умова – розвиток ціннісного ставлення до педагогічної діяльності на основі інтеграції особистісної позиції вихователя і наявних у нього загальнокультурних, психолого-педагогічних, методологічних і методичних знань, актуалізації його індивідуального досвіду.

Практична реалізація гуманістичної освітньо-виховної парадигми через ставлення до дитини як до особистості, спрямована на пошук аксіологічної та особистісно-сислової складової освітнього процесу. У зв'язку з цим одним із пріоритетних завдань педагогічної освіти є виявлення гуманістичного потенціалу особистості майбутнього вихователя та його ціннісних орієнтацій.

Проблемне поле пошуку смислового інваріанта ціннісного ставлення до педагогічної діяльності пов'язано з психолого-педагогічними проблемами аксіологічного становлення

внутрішньої позиції і рефлексією на педагогічну діяльність як цінність.

Під педагогічною діяльністю розуміється цілеспрямована діяльність вихователя з розвитку особистості дитини та її світоглядної системи уявлень про світ відповідно до загальнолюдських цінностей. Сутнісною характеристикою педагогічної діяльності вихователя є її гуманістична спрямованість на людину як найвищу цінність. Педагогічна діяльність як ключова системоутворювальна цінність являє собою значущий фактор відтворення загальнолюдських цінностей. Виходячи з цього, до змісту педагогічної освіти мають бути закладені такі взаємопов'язані компоненти: історико-педагогічний, психолого-педагогічний, аксіологічний. Історико-педагогічний компонент включає генезис педагогічної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, аналіз формування понять «цінності» і «ціннісне ставлення» до педагогічної діяльності як системоутворювальної ключової цінності. Психолого-педагогічний компонент пов'язаний із гуманістичною спрямованістю педагогічної діяльності вихователя, орієнтацією учасників освітнього процесу на формування в них певної моделі поведінки в процесі комунікативної взаємодії та міжособистісного спілкування, в результаті якого транслюються загальнолюдські цінності і цінність педагогічної діяльності. Аксіологічний компонент пов'язаний із вивченням різних систем цінностей, що детермінують розвиток гуманістичної спрямованості особистості педагога, з розкриттям ролі загальнолюдських цінностей у педагогічній діяльності вихователя, прийняття яких як «значення-для-мене» синтезує уявлення про педагогічну діяльність як соціопедагогічному феномені.

Проблема формування ціннісного ставлення до педагогічної діяльності є проблема цінності відносин. Як соціально-філософський і психолого-педагогічний феномен вона безпосередньо пов'язана з інтересами, мотивами, потребами, розвитком ціннісної сфери як джерелами особистісного та професійного сенсу в педагогічній діяльності. Суперечливість ставлення до педагогічної діяльності (загальне й особливе) обумовлюється тим, що вихователь як ретранслятор загальнолюдських і педагогічних цінностей у процесі комунікативної взаємодії, з одного боку, пропагує ідеї гуманістичної освітньо-виховної парадигми, а з іншого, зорієнтований державним освітнім стандартом на традиційні підходи до навчання та виховання.

Особистісний сенс як суб'єктивний

феномен являє собою особливий рівень розвитку ціннісної позиції особистості та формується у вихователя в процесі якісного освоєння освітньої діяльності.

Друга умова – включення вихователя закладу дошкільної освіти в активну творчу взаємодію в системах «вихователь – дитина», «вихователь – вихователь», «вихователь – вихователь-методист», «вихователь – батьки» на основі «суб'єкт-суб'єктних» відносин.

Найважливішою характеристикою особистості є її спрямованість, а найбільш істотним показником професійної спрямованості педагога закладу дошкільної освіти постає усвідомлення ним своєї діяльності як безперервного процесу розв'язання педагогічних завдань із метою розвитку особистості дитини. Особливості зумовлені загальною стратегією педагогічної роботи, її «надзавданням», яке полягає в тому, щоб, включивши учасників освітнього процесу в діяльність і спілкування, зробити кожного учасника суб'єктом цієї діяльності. Рівень сформованості методичного мислення дозволяє охарактеризувати ступінь методичної компетентності педагога. Поряд із такими якостями, як цілеспрямованість, гнучкість, об'єктивність, рішучість, науковість, діалектичність, логічність, особливу роль грає творчий характер мислення. Методична культура при цьому виступає як суб'єктний аспект професійної діяльності педагога, здатність узагальнювати методичний досвід у своїй діяльності. Методична творчість розглядається як майстерність і мистецтво, зумовлене індивідуальністю педагога. Це вища форма активності, стимул й умова вдосконалення освітнього процесу, передумова для виникнення нових методичних ідей і шляхів їх вирішення. Включає: комунікативні здібності, педагогічну націленість на кінцевий результат, пошук ефективних шляхів співпраці, мобільність, креативність, готовність допомогти, технологічну усвідомленість педагогічних дій, ставлення педагога до самого себе, свого особистого і професійного розвитку.

Третя умова – рефлексія педагогічних дій на різних етапах діяльності (самоаналіз і самооцінка).

Роль рефлексії в професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти полягає в тому, що: по-перше, рефлексія необхідна при освоєнні професійної діяльності; по-друге, на її підставі здійснюється контроль і управління процесом засвоєння знань, набуття компетенцій; по-третє, рефлексія необхідна при

зміні умов професійно-освітньої діяльності; по-четверте, вона є одним із основних механізмів розвитку самої діяльності. Це складний психологічний феномен, що виявляється в здатності педагога входити в активну дослідницьку позицію по відношенню до своєї діяльності і до себе як її суб'єкту з метою критичного аналізу, осмислення й оцінки її ефективності для розвитку особистості дитини.

Рефлексія є процесом і результатом самоаналізу суб'єктом свідомості, поведінки, внутрішніх психічних актів і станів, власного досвіду, особистісних структур. Це особистісна властивість і одночасно – найважливіший чинник розвитку особистості, формування її культури і професіоналізму. Рефлексує педагог – мислячий, аналізуючий, досліджуючий свій досвід, з постійною потребою до саморозвитку та самовдосконалення. Розглядається рефлексія у поєднанні трьох аспектів: пізнання, дії та переживання, характеризується як процес самопізнання в якості професіонала здійснювати аналіз особистісно-професійних знань, поведінки та переживань у педагогічній діяльності; рефлексивні здібності реалізують здатність до переосмислення професійного педагогічного досвіду та доцільного втілення інноваційних підходів навчання у практику (Марусинець, 2015, с. 198).

Здійснюючи рефлексію, вихователь закладу дошкільної освіти визначає, наскільки послідовним, цілеспрямованим і ефективним був його вплив на дітей, яким шляхом досягнуто попередньо намічений результат. Зазначимо, що методична робота має потенційно рефлексивний характер, під час якої педагог здійснює самоаналіз власного ставлення до професійної діяльності, засвоює її засоби та методи (Денха та ін., 2022, с. 363).

У сучасних умовах педагогу закладу дошкільної освіти необхідно не тільки вибрати в конкретних умовах відповідні методи і методики навчання, а й створювати власні їх вихователів закладів дошкільної освіти у системі неперервної освіти.

модифікації. Це можливо в тому випадку, якщо вихователь отримав відповідну підготовку, опанував засобами і способами рефлексії, освоїв засоби переходу від опису діяльності до її критики і нормування, до зіставлення розроблених ним методів з уже наявними. Завдяки рефлексивному усвідомленню своєї професійної ідентичності та автономії педагог займає певну професійну позицію, яка дозволяє йому вибудовувати професійну діяльність, що дозволяє досягти заплановані освітні результати.

Висновки. Отже, ефективність розвитку методичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти забезпечується шляхом впровадження двох груп педагогічних умов: організаційних (створення стимульованого середовища, яке містить інформаційний простір, матеріально-технічне забезпечення, спрямовані на оволодіння сучасними освітніми технологіями; здійснення диференційованого цілісного методичного супроводу професійної діяльності; структурування процесу підвищення кваліфікації вихователів відповідно до вихідного рівня їхньої компетентності через створення індивідуального маршруту, участі в мережевих спільнотах, підсилення ролі моніторингу ефективності підвищення кваліфікації працівників освіти) і особистісних (розвиток ціннісного ставлення до педагогічної діяльності на основі інтеграції особистісної позиції вихователя і наявних загальнокультурних, психолого-педагогічних, методологічних і методичних знань, актуалізації індивідуального досвіду; включення в активну творчу взаємодію в системах «вихователь – дитина», «вихователь – вихователь», «вихователь – вихователь-методист (або інша особа, яка здійснює супровід методичної діяльності)», «вихователь – батьки» на основі «суб'єкт-суб'єктних» відносин; рефлексія педагогічних дій на різних етапах діяльності (самоаналіз і самооцінка). Перспективу подальших розвідок вбачаємо у реалізації визначених педагогічних умов розвитку методичної компетентності

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексєнко-Лемовська Л. В. Методична компетентність вихователів закладів дошкільної освіти як складова професійної компетентності. *Людинознавчі студії : зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Педагогіка»*. 2018. № 7/39. С. 13–26. doi: 10.24919/2313-2094.7/39.140926
2. Bakhmat N., Dudka T., Liubarets V. Multimedia education technologies usage as the condition for quality training of the managers of socio-cultural activity. *Information Technologies and Learning Tools*. 2018. № 2. P. 98–109. doi: 10.33407/itlt.v64i2.2027
3. Басюк У. С., Коваленко О. В. Методичний супровід використання інноваційних технологій. *Молодий вчений*. 2021. № 4(92). С. 30–34. doi: 10.32839/2304-5809/2021-4-92-7
4. Богущ А. М. Вимірюємо якість дошкільної освіти: методична спрямованість. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2022. Вип. 1(138).

C. 7–16. doi: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2022-1-1>

5. Denha N., Kyrylenko K., Syvokhop E., Yermakova S., Stepanchenko N., Bilanych H. Methodical Work as a Means of Developing Professional Reflection of Teachers. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2022. Т. 14(2). С. 363–392. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/586>

6. Дурманенко О. Л. Теоретичний аналіз поняття «педагогічні умови» в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі. *Молодь і ринок*. 2012. № 7(90). С. 135–138.

7. Жорова І. Я. Сучасні технології розвитку професіоналізму педагогів у системі післядипломної освіти України. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні науки*. 2019. № 1. С. 96–103. doi: 10.31651/2524-2660-2019-1-96-103

8. Kunter M., Klusmann U., Baumert, J. & Richter D. Professional Competence of Teachers: Effects on Instructional Quality and Student Development. *Journal of Educational Psychology*. 2013. № 105(3). P. 805–820. doi: 10.1037/a0032583

9. Литвин А., Мацейко О. Методологічні засади поняття «педагогічні умови». *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 4. С. 43–63.

10. Марусинець М. М. Педагогічні умови та засоби формування професійної рефлексії майбутніх учителів початкових класів. *Гірська школа Українських Карпат*. 2015. № 12–13. С. 196–198. doi: 10.24195/2414-4665-2016-10-16

11. Набока О. Г., Демченко М. О. Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2017. № 10.1(50.1). С. 45–48.

12. Панфілов Ю., Фурманець Б. Компетентнісний підхід в освіті: досвід, проблеми, перспективи. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2017. № 3. С. 55–67. doi: <https://doi.org/10.20998/%25x>

13. Сирова Ю. В. Методична компетентність вихователів закладів дошкільної освіти як фактор становлення їх професіоналізму. *Педагогічні науки*. 2018. Вип. LXXXIV. Т. 2. С. 164–168.

14. Skrinjarić B. Competence-based approaches in organizational and individual context. *Humanities and social sciences communications*. 2022. № 9. P. 1–12. doi: 10.1057/s41599-022-01047-1

15. Sharmahd N., Peeters J., Bushati M. Towards continuous professional development: Experiencing group reflection to analyse practice. *European Journal of Education*. 2018. № 53(1). P. 58–65. doi: 10.1111/ejed.12261

16. Толочко С. Методологія формування науково-методичної компетентності викладачів у післядипломній педагогічній освіті. *ЛОГОС : збірник наукових праць*. 2020. С. 47–50. doi: 10.36074/21.08.2020.v2.17

17. Фесенко О. С. Дослідження феномена «професійна компетентність» вчителя у науковій літературі. *Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки*. 2015. Вип. 32(365). С. 133–138.

REFERENCES

1. Aleksieienko-Lemovska, L. (2018). Metodychna kompetentnist vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity yak skladova profesiinoi kompetentnosti [Methodological competence of educators at pre-school educational institution as a component of professional competence]. *Liudynoznavchi studii. Pedagogika – Human Studies. Series of «Pedagogy» – Human Studies. Series of Pedagogy*, 7/39, 13–26 [in Ukrainian]. doi: 10.24919/2313-2094.7/39.140926

2. Bakhmat, N., Dudka, T. & Liubarets, V. (2018). Multimedia education technologies usage as the condition for quality training of the managers of socio-cultural activity. *Information Technologies and Learning Tools*, 2, 98–109 [in English]. doi:10.33407/itlt.v64i2.2027

3. Basiuk, U. & Kovalenko, O. (2021). Metodychnyj suprovid vykorystannja innovacijnykh tekhnologij. [Methodical support of the use of innovative technologies in the organization of the educational process in preschool education institution]. *Molodyj vchenyj – Young Scientist*, 4(92), 30–34 [in Ukrainian]. doi: 10.32839/2304-5809/2021-4-92-7

4. Bogush, A. M. (2022). Vymirujemo jakistj doshkilnoji osvity: metodychna sprjamovanistj [Estimating the quality of preschool education: methodological orientation]. *Naukovyj visnyk Pivdenoukrajinskogho nacionalnogho pedagoghichnogho universytetu imeni K. D. Ushynskogho – Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*, 1(138), 7–16 [in Ukrainian]. doi: 10.24195/2617-6688-2022-1-1

5. Denha, N., Kyrylenko, K., Syvokhop, E., Yermakova, S., Stepanchenko, N. & Bilanych, H. (2022). Methodical Work as a Means of Developing Professional Reflection of Teachers. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 14(2), 363–392 [in English]. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/586>

6. Durmanenko, O. L. (2012). Teoretychnyy analiz ponyattya «pedagoghichni umovy» v konteksti monitorynhu vykhovnoyi roboty u vyshchomu navchal'nomu zakladi [Theoretical analysis of the concept of «pedagogical conditions» in the context of monitoring educational work in higher education]. *Molod i rynek – Youth and the market*, 7(90), 135–138 [in Ukrainian].

7. Zhorova, I. (2019). Suchasni tekhnologhiji rozvytku profesionalizmu pedagoghiv u systemi pisljadyplomnoji osvity Ukrajinjy. [Modern technologies of development of pedagogists' professionalism in the system of postgraduate education of Ukraine]. *Visnyk Cherkasjkogho nacionalnogho universytetu. Serija : Pedagoghichni nauky – Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series : Pedagogical Sciences*, 1, 96–103 [in Ukrainian].

doi: 10.31651/2524-2660-2019-1-96-103

8. Kunter, M., Klusmann, U., Baumert, J. & Richter, D. (2013). Professional Competence of Teachers: Effects on Instructional Quality and Student Development. *Journal of Educational Psychology*, 105(3), 805–820. [in English]. doi: 10.1037/a0032583

9. Lytvyn, A. & Matseyko, O. (2013). Metodolohichni zasady ponyattya «pedahohichni umovy» [Methodological principles of the concept of «pedagogical conditions»]. *Pedahohika i psykhohohiia profesiinoi osvity – Pedagogy and Psychology of Professional Education*, 4, 43–63 [in Ukrainian].

10. Marusynets, M. (2015). Pedagoghichni umovy ta zasoby formuvannja profesijnoji refleksiji majbutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv. [Pedagogical conditions and means of forming professional reflection of primary school teachers]. *Ghirsjka shkola Ukrajinsjkykh Karpat – Mountain School of Carpaty*, 12–13, 196–198. [in Ukrainian]. doi: 10.24195/2414-4665-2016-10-16

11. Naboka, O. G. & Demchenko, M. A. (2017). Metodychna kompetentnistj vykhovateliv doshkiljnykh navchaljnykh zakladiv: teoretychnyj aspekt. [Methodical competence of pre-school educational institutions: theoretical aspect]. *Molodyj vchenyj – Young Scientist*, 10.1(50.1), 45–48. [in Ukrainian].

12. Panfilov, Y. & Furmanets, B. (2017). Kompetentnisnyj pidkhid v osviti: dosvid, problemy, perspektyvy. [Competency based approach in education: experience, problems, prospects]. *Teorija i praktyka upravlinnja socialjnomy systemamy – Theory and practice of social systems management*, 3, 55–67. [in Ukrainian]. doi: <https://doi.org/10.20998/%25x>

13. Syrova, Yu. V. (2018). Metodychna kompetentnistj vykhovateliv zakladiv doshkiljnoji osvity jak faktor stanovlennja jikh profesionalizmu. [Preschool teachers' methodical competence as a factor of formation of their professionalism]. *Pedagoghichni nauky – Pedagogical sciences*, LXXXIV, 2, 164–168. [in Ukrainian].

14. Skrinjarić, B. (2022). Competence-based approaches in organizational and individual context. *Humanities and social sciences communications*, 9, 1–12. [in English]. doi: 10.1057/s41599-022-01047-1

15. Sharmahd, N., Peeters, J. & Bushati, M. (2018). Towards continuous professional development: Experiencing group reflection to analyse practice. *European Journal of Education*, 53(1), 58–65. [in English]. doi: 10.1111/ejed.12261

16. Tolochko, S. (2020). Metodologhija formuvannja naukovy-metodychnoji kompetentnosti vykladachiv u pisljadyplomnij pedagoghichnij osviti. [Methodology of formation of scientific and methodological competence of teachers in postgraduate pedagogical education]. *АОГhOΣ : zbirnyk naukovykh pracj – АОГhOΣ : collection de papiers scientifiques*, 47–50 [in Ukrainian]. doi: 10.36074/21.08.2020.v2.17

17. Fesenko, O. (2015). Doslidzhennja fenomena «profesijna kompetentnistj» vchytelja u naukovij literaturi. [The study of the phenomenon of «professional competence» of the teacher in the scientific literature]. *Visnyk Cherkasjkojho nacionaljnogho universytetu. Serija : Pedagoghichni nauky – Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series : Pedagogical Sciences*, 32(365), 133–138. [in Ukrainian].